

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega in hrvatskega dela Jože Pahor. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 30. — Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Ecinost v Trstu.

Št. 15

V Trstu, 1. avgusta 1926.

Leto VII.

Delovna šola

(Dalje).

Industrija sloni v prav veliki meri na številčno tako obsežni in industriji sami zdavnaj preveliki, a podjetnikom neobhodno potrebni — armadi neukih delavcev, ki ostanejo večni »podajači« in ki opravljajo dela strojev. Podati tem kak industrijalen ali vsaj približno potreben pouk ni v korist industrijskemu podjetniku: to bi povzdignilo cenost produkcije, a znižalo zaslužek, nadalje pa je tudi brez vsake vrednosti za dano podjetje, ker potreba kvalificiranih delavcev za dano podjetje navadno ni prevelika. Načrti splošne šolske obveznosti vsled tega navadno ne gredo mnogo preko osnovne šole in le ta zahteva neko stopnjo skupne šole, seveda pa le pod gotovimi pogoji.

Industrija zahteva vedno gotovo število izučenih delavcev. Vsled tega so nastale razne strokovne šole, toda celo v Ameriki in Nemčiji **se take tehnične, obrtne in druge šole ne morejo** baš posebno postavljati s svojo pedagogiko.

Potreba pedagogike na takih šolah je seveda neobhodna. Posebna izobrazba industrijskega delavca za gotov stroj in za del gotovega podjetja zahteva bore malo časa, večletno obiskovanje strokovnih šol je torej prepotrebno. Toda vsak poizkus, postaviti to učenje na širšo podlago in ga poglobiti, je v tesni zvezi z znanstveno, politehnično izobrazbo, o kateri smo že govorili. V takem slučaju bi kazalo opustiti »posebne delavce« (specijaliste, op. prev.), to se pravi opustiti izobrazbo delavca za gotovo podjetje ali za gotov oddelek produkcije. Princip delovne delitve, diferenciacije in hijerarhije bi se omajal, česar bi pa kapitalistična industrija ne mogla trpeti. Mesto tega se delajo mnogoštevilni poizkusi, da bi se slične šole zgradile baš na osnovi delovne delitve. Posledica temu je nadomestitev znanstvene politehnične izobrazbe z ročno in strokovno izobrazbo. Tako nastajajo tehnične šole — za rokotorno delo, industrijske šole po vzorcu obrtnih šol, šole za uvedene znanosti — z neizmerno obsežnim teoretskim načrtom, a s pravcato malenkostjo delovnega in ponazorovalnega pouka. Ta težnja do rokotornega dela in do strogo strokovno-obrtno izobrazbe je zelo karakteristična za današnje gospode v industriji, ki se trudijo v imenu delovne delitve, diferenciacije in hijerarhije zadrževati enotno izobraževalno in delovno šolo.

Tudi predizobrazba najvišjih nastavljenčev v kapitalistični industriji je nepovoljna. Lahko rečem, da visi v zraku. Celo s strokovnega stališča nima nikake prave podlage. Zato se trudi uporabiti srednjo šolo in vsaj del preoblegala dela prepustiti poslednji. To delo obstoja v uvažanju dijakov do najelementarnejših rečnosti in znanj njihove stroke. Sicer bi morala visoka

strokovna šola vsled nadmerne obremenjenosti z osnovnimi praktikami in tehniškimi uvodnimi tečaji propasti. A tudi s splošno izobraževalnega stališča so te šole brez prave podlage in vsakdo pozna strokovno visoko šolo z njenimi brezmernimi splošnimi učnimi načrti.

Vidimo torej, da so običajni načrti preosnove tradicionalne šole le nadomestki (surogati). Toda življenje zahteva gibanja. Preko do deset let obstoječih, a mrtvorojenih komisij za šolsko reformo se ne povzpnejo nikjer in problem šolske reforme je medtem postal kroničen, kakor postane kronična brezupno zavlačujoča se bolezen. Čas je pa že, da se enkrat konča s podobnim tekmovanjem raznih šolskih reformatorjev, ki se pravzaprav sučejo vedno le v enem in istem krogu.

8. Delovna šola in otrok.

Napredek človeštva tiči za nas v stalno naraščajoči moči človeka nad naravo in zato nam je kulturni napredek istoveten z napredkom dela. Na višek razvoja dospelo delo je industrijska šola. Smoter izobrazbe je uvajanje otroka v obvladovanje moderne industrijske kulture.

Ta smoter je **končno veljavni** in le pri mladosti dosegljiv. Vzgoja je **proces** in nima kot tak le končno veljavne, temveč tudi neko **izhodno točko**. Ta izhodna točka so naravne, prirojene zmožnosti otroka. Osrednji problem delovno šolske pedagogike obstoja v tem, kako dovesti prirojene zmožnosti otroka do obvladovanja moderne industrijske kulture.

Vsebinsko naravnega otrokovega življenja tvori igra in baš igra je ona vzvišena otrokova učiteljica. Igra pri otroku nikakor ni nesmotreno zapravljanje energije, ves otrok se razvija in razglablja v igri do svojih najglobljih tajen. Igra razvija v otroku gibalne in čutilne organe, pozornost in domišljijско moč, iznajdljivost in zmožnost čutenja, posnemanje in ustvarjajočo moč, socialna čuvstva, podrejenost zakonom itd. Igrati se — pomeni otroku nabirati si izkušenj, združenih z aktivnostjo.

Razumljivo je torej, da moramo vzgojo otrokovo začeti pri igri in da je prva, t. j. predšolska vzgoja le izkoriščanje naravnih otrokovih iger potom vzgojitelja. Pripomniti moramo, da stremijo naravne igre prve mladosti (od 3. do 7. leta) navadno do gotovih objektivnih rezultatov. Človeško dejanje, ki stremi do gotovih objektivnih rezultatov, imenujemo opravilo. Igre prve mladosti so potemtakem otrokova opravila. Problem otrokove vzgoje pred šolskim obiskom obstoja torej v pedagoški izbi in pedagoško-smotreni organizaciji prostih, naravnih otrokovih opravil.

Ne smemo tudi izpregledati dejstva, da ima pri igrah zgodnje mladosti posnemanje važno vlogo. Otroci od 3. do 8. leta zelo ljubijo posnema-valne igre. Posnemanje, tipično za omenjeno

dobo, je lahko dramatsko ali konstruktivno. Izraža se z dvema čudnima bistvenima potezama; prvič posnema otrok instinktivno le, da zadovolji svojemu nagnenju posnemanja in brez vsakršnega drugega namena, drugič otrok ne posnema natančno, temveč na poseben način, ustvarjajoče, originalno. Potom prve zmožnosti konstruktivnega posnemanja se razlikuje od hotnega, zavedajočega se posnemanja, ki se pa šele v poznejši dobi razvije do popolnosti. Zadnja zmožnost ga loči od nehotnega «opičjega posnemanja» malih otrok. Pedagoška vrednost konstruktivnega posnemanja je jasna: Otroci se dejansko seznanjajo z vsakim običajem družbe, z vsakim opravkom in poklicem, uporabljajoč enega glavnih pedagoških zakonov v preprostejši obliki — uči se delati z delom, kar je edino pravilna pot do razumnega učenja. Za metodiko vzgoje je važno, da rabi otrok pri dramskem posnemanju čisto simbole, znamenja in dejstva mesto realnih predmetov in dejanj. S pomočjo raznovrstnih predstavljenih predmetov in simboličnih gibanj more otrok vse proizvesti, počenši od ropota in gibanja lokomotive do molčeče umetnosti znane pantomimike, more preiti od igranja s koščkom kruha do grajenja cerkve itd.

Iz vsega povedanega si moremo ustvariti jasno sliko delovne vzgoje pri otrocih v dobi, ki še ni podvržena šoli. Obstojta v tem, da prične otrok, pri katerem se v tej dobi prav razvije

zanimanje do gibanj in dejanj, pozorno opazovati dejanja in opravke odrasle družbe in dejanja in gibanja strojev. Znano nam je, kako se morejo otroci cele ure zamakniti v kurjača, kako nepremični opazujejo gibanje stroja, da jih ni možno zlepa odtrgati od tega pogleda, kako razdirajo avtomatične igrače, da lahko pogledajo v njihovo notranjost in da jih razstavijo in slednjič kako izumijo različne priprave, mehanizme in dejanja. Natančno opazovanje dejanj odraslih in strojev nudi otrokom zelo bogato gradivo za lastna opravila, za igre na vlak, parnik, veterini mlin, letalo itd., kakršna si razmeroma s starostjo baš izbirajo. **Naravna igralna opravila so torej reprodukcije opravil, strojev in mehanizmov odraslega človeka.** Neizmerne važnosti je pri tem, da je vse to predmet konstruktivnega posnemanja otrokovega ali, z drugimi besedami, da otrok gradi, originalno in ustvarjajoče reproducira, kakor izumitelj in dajalec idej na polju dela in tehnike (s tem nočem reči, da je mali otrok stvarnik novih tehniških izumov, temveč le — ako smem besedico «le» rabiti —, da je vzgojen kot izumitelj in stvarnik). Neizmerne pedagoške važnosti je tudi otrokovo nagnenje do simbolov, katerim se imamo zahvaliti, da spozna bistvo, princip in — s stališča otrokove psihologije — ideje danega gibanja kakenga mehanizma in ne le kako postransko malenkost.

(Dalje).

Vice Orljak:

Moje društ. učit. uspomene

IX. U znamenju krize.

Bolnim srcem prelazim na ovo poglavlje i dobu života «N. Prosvjete». Društvo došlo u krizu. Kako došlo do nje, prikazat ću najkraćim potezima uz osobitu pažnju da rečem istinu o njoj. — «N. P.» dodje u žalosnu krizu, u rasepkanost i neslogu, iz više razloga. Možda bit će prvi razlog tragična smrt obljubljenog našeg urednika Em. Jelušića. Nakon trogodišnjeg urednikovanja društva, glasila naprasito umre u Zagrebu 11. 3. 1910. Uredništvo tada poverismo drugom našem odličnom drugu Jos. Bačiću, društv. predsjedniku i učitelju na pripravnici u Pazinu. Imaše sada u rukama i uredništvo glasila i društvo samo. To je za njega bio podesan momenat da deluje privatno i društveno prema svojim načelima. Tim njegovim položajem valjda hteli se poslužiti strančari i političari njegovog mentaliteta. U zao čas baš u to doba zapazismo med hrv. istarskom inteligencijom, osobito svećenstvom, neko uzbuđenost, neko komešanje. Ulazio k nama iz Kranjske zadah tzv. liberalizma i klerikalizma. Mi bijasmo na kušnji, ali naglasit ću odmah, da se pretežna većina hrv. učiteljstva Istre protivila već od prvog dana «kranjskim» strujama i borbama medju rodjenom braćom. Već rekoh, da se naše društvo otečepilo od «Zaveze» u Ljubljani jedino radi toga, da ne dovedemo u Istru stranački boj i da ne razdvojimo svoje udruženje. Tome se s nama uprli i predsjednik Bačić, tajnik Barbalić, Mahulja i drugi. Ja sam već tada zagovarao, usmeno i pismeno, svakom prigodom, da mora biti učitelj, organizacija izvan stranaka i nepolitička. O tome nije htela ni čuti «Zaveza»;

preveć je bilo naime u Kranjskoj mržnje, a kranjsko učiteljstvo je svoj prekaran, ponižujući položaj i slabo stanje pripisivalo vladajućoj klerikalnoj stranci. Slov. učiteljstvo okupljeno u «Zavezi» bacilo se instinktivno u naručaj «liberalne» protivne stranke, koja ujedno bijaše i protivnica tada vladajućeg sistema.

Ali događaji — dali su im krivo. Kasnije to svoje društveno strančarstvo požališe. Na svojem zborovanju u Ljubljani 28. 12. 1908. službeno otepiše se od narodno-napredne (liberalne) stranke uz izjavu, da će «Zaveza» ostati izvan stranaka. Mi odsad napred — reče odlični drug i prvoborac Eng. Gangl — ćemo nastojati da se učitelj duševno razvije, da dobije veru u samoga sebe, da ne misli glavama svojih političkih vodja, nego da misli svojom pameću i čuti svojim srcem. Mi odsad ne ćemo da služimo stranci nego narodu.

Mi se tom preokretu slovenačke braće uzradovasmo, a najveć naš predsjednik i urednik. Nego nešto poznije se osvedočismo da se mi — svi nijesmo tome obradovali iz istog razloga. I u tome stanovištu i razdvojenosti dodje medju nama do nesuglasica, a i do cepkanja.

Naš tadanji predsjednik bio je zaista agilan i sposoban čovek. Kao takav radio je i na prosvetnom i na političkom polju u Istri pa tako u školi i u društvu i u glasilu «N. Prosvjete». Bio vrstan i na peru i govoru. Radio je svestrano, intenzivno na svim poljima. Počelo mu se prigovarati u Pazinu, da suradjuje s «klerikalcima», da ustraja nova kulturna i potporna društva i drugo koješta. Mi se pobojasmo da će njegovo delovanje škoditi «N. Prosvjeti». Opomenusmo ga, ali nije koristilo. Slabo raspoloženi dodjosmo na glavnu skupštinu u Trstu 20. 7. 1910. Tu izbiše na javu sva naša staleška, društvena, kulturna nesuglasja. Učesnicima zujilo u ušima pisanje «R. Nov. Lista»

odgovori, polemike privatne i javne. Glavno je bilo svima, kako će ispasti izbor novog odbora.

Skupštinari bijahu svi u stanju nervoznosti. Burna bijaše debata o radu društva. Pok. drug Mahulja predlaže da se osudi slobodnjačko-liberalno pisanje «R. Nov. Lista» proti našem predsedniku i uredniku. Sada se duhovi užgaše. Osobito se tu istače vrlo mladi drug sada pokojni Brgić u navali protiv predsednika dotično njegova delovanja. Poletni mladić počeo filozofirati o Bogu i veri, čime još većma zabuni jedne, a druge ozlovolji. Na to kol. Avg. Rajčić predloži stari odbor. Drugi bio predlog, da se bira Rajčića predsednikom. On odbi. Na to nekoji skupštinari ostaviše dvoranu. Bacić bi odabran ponovno predsednikom sa 34 glasa, a bilo na skupštini preko 80 učitelja.

Enakost in morala

(Konec).

Prav tako grešijo mali narodi, ki bi radi brez truda dosegli vrednost velikih narodov, a priznavajo narodno samoljubje.

Malomeščani in mali narodi se poznajo prav pogosto po svoji nelogičnosti. Pravo načelo bi bilo: zahtevati je treba pravice za ves kolobar, v katerem se nahaja družabna enota, ki hoče pravic. Malomeščani ne morejo po svojem gospodarskem in moralnem položaju v osrednji krog višjega razreda; malomeščanska enota, ki vsled iluzije ne pozna, da je le del velikega kolobarja nižjega razreda, ki obkroža osrednji krog, je prešibka, da bi si priborila gospodarsko in družabno veljavo. Ko bo nižji razred prebil periferijo višjega osrednjega kroga, bodo ostali malomeščani brez zavesti; veljava, ki jo imajo sedaj, bo izginila; izginila bo pa tudi njihova malomeščanska duševnost; duševnost zavednega človeštva bo postala tudi njihova duševnost.

Ali tudi zahteva pravic velikega kolobarja izhaja iz družabnega samoljubja; kjer je pa samoljubje, je treba boja. Usmiljenje in človekoljubje je za kraljice in za plemenite gospe, ne pa za resne ljudi. Vprašanje usmiljenja in človekoljubja je zanimivo, ali sedaj pogledjmo rajši nase, na ljudi, med katerimi živimo, ter na otroke, ki so nam izročeni v pouk in vzgojo. Izprašajmo najprej vest svoje logike, da se bomo iz sebe kaj naučili. Čudno bo, da ne bomo potem, ko bomo postali dobri in pametni prosili milosti od drugih, močnejših, ampak da jim bomo logično priznali pravico do neusmiljenja in krivice. Le v borbi moremo postati samozavestni in jasni, trpljenje in ponižanje pa bomo oddali histeričnim ženskam. O zastareli meščanski duševnosti moramo misliti in govoriti s preziranjem in sarkazmom.

Kakšno je mišljenje učiteljstva o ljudstvu in kakšno je naše vedenje proti njemu? Kakšno je naše mišljenje o otroku in kakšno je naše vedenje proti njemu? Ker nam je le do vprašanja družabne enakosti in neenakosti, izprašajmo si vest, kakšni smo proti otroku, ki nam ga je izročila siromašna mati. Krivični smo ljudstvu, krivični smo pa tudi otroku iz ljudstva. Po logiki bi morali biti pravični malemu iz nižjega razreda ali pa bi morali soglašati s krivico proti nam.

Kriza se tako pogoštrila i postigla vrhunac. Da usujetim zle posledice za našo organizacijo napisah dugo raspravu — polemiku pod naslovom «Iza skupštine», koja bi odštampana u «N. Prosvjeti» sa urednikovim opaskama i dogovorom. U njoj zastupah svoj nazor, da društvo mora biti izvenstranačko, a privatni javno-politički rad predsednikov ne sme biti odeljen od rada njegova kao društvenog predsednika i urednika. Ne sme se lučiti privatnu osobu od službene. Poštenje, misao, karakter i delovanje nekog čoveka ne sme se deliti u dve pole: u službeni i privatni. Zahtevah da se sažove nova skupština. — Ovome zahtevu pridružiše i drugi učitelji, osobito na Paziništini. Predsednik zaista sazva izrednu skupštinu za Duhovo 4. junija 1911. u Pazin uz jedini dnevni red: Naša organizacija.

Neka žena mi je pravila, da je učiteljica njeno hčerko pretepla, potem ji pa še rekla: «Tvoj oče je bil gotovo pijan, ko Te je ustvaril.» Jaz nisem učiteljici prav nič zameril, vedel sem, da nemislizaničevalno o ljudstvu le učiteljica, ki je bila vzrejena in vzgojena v vele mestni, gospodski družini, ampak da misli tako čudno vsa današnja javna vzgoja, le da izraža svoje zaničevanje z drugačnimi besedami. Učiteljica je podsvestno mislila: «Ti si hčerka grobega delavca, ki mu je edina zabava, da pije žganje in vino; izogibam se delavcu, ker ne blešči v meščanski kulturi; na njem vidim grehe, ki jih ne bi videla na salonskem človeku; želim, da izhajajo od delavca in kmeta le trdi otroci; nad njimi se spasem tako rada; pri gosposkem otroku me hčr vjezi, če je trd.» Tako misli večina današnjih vzgojiteljev, isti vzgojitelji pa so užaljeni, če se jim kmet ali delavec ne odkrije.

Med javnimi vzgojitelji jih je več vrst. Nekateri, ponavadi taki, ki so vzgojeni v velikih mestih, so popolnoma prežeti z meščansko moralno, sovražno in prezirljivo; kadar jih v naziranju ne kroti mehkobno človekoljubje, prezirajo nelep in izmučen kmetov obraz, zasmehujejo preprostega človeka v njegovem življenju in delu, zasramujejo njegov jezik in kolnejo kraje, kjer ni gledišč, kina, kavarn in bleska; od otroka zahtevajo breobzirno, da bi bil obut in praznično oblečen, vdan in olikan, razumen in dober ter da bi znal njihov jezik kot oni sami; otrok pa se ne bi mogel izogniti njihovega zaničevanju, čeprav bi bil praznično oblečen, olikan in razumen, ker bi ostal siromašni otrok, in na proletarskega otroka meri pravo zaničevanje, družabno zaničevanje, njegove nečednosti so jezi meščanskega učitelja le v upravičbo.

Vzgojitelji druge vrste so tudi prežeti z meščansko moralno; ali njihova narava je sočutna in prijazna, njihova načela so človekoljubna; smilijo se jim ljudje in otroci, njihovo vedenje ni tako grobo in sovražno; milujejo otroke, ker so ubogi in ne znajo njihovega jezika; ali vendar vzgajajo po meščanski morali, meščanska morala jim je pa tudi cilj vse vzgoje in vsega pouka. V njih je mehkobna dobrota, družabne pravičnosti pa prav nič.

Večino domačih vzgojiteljev je zadela ista usoda kot vse malomestne ljudi: pahnjeni so iz kroga veljavnih. Izmučeni od ponižanja se izogibljuje družbe, ki jih prezira, in iščejo dobre volje med preprostimi; preprosti pa se vedno bolj zavedajo družabnega poniževanja; in to

razžaljenje je v zadnjih letih tako zblížalo ljudstvo ter vzgojitelja. Učitelji se vedno bolj zavedajo družabne neenakosti; ta zavest je pa še temna in zagónetna; njihovo naziranje je še podzavestno in čuvstveno. Zagónetnost in nejasnost njihovega mišljenja pa sprejema vse izraze družabne neenakosti z bolestjo in ponižanjem.

Včasih, pred desetletjem, je bilo v naših krajih malo drugače. Učitelji so bili pokvarjeni, nezavedni in glumaški, kot so bili pokvarjeni, nezavedni in glumaški vsi naši malomeščani, bolj ženske kot moški, bolj Kranjci kot Primorci; in rinili so se v tako zvanó boljšo družbo in ji godili, peli in v ponočnih urah neumnosti uganjali; sramovali so se nerodnih in zapuščenih tovarišev iz hribov in njihovih kmetijskih žen. Povdarjali so svojo vrednost in veljavo, kot morajo povdarjati svojo vrednost in veljavo vsi oni, ki je v resnici nimajo. V šoli so ločili negospodske otroke od gospodskih, med gospodskimi so volili svoje ljubljence, ki so jih božali in pošiljali na pošto. Norčevali so se iz ljudi in njihovih manir. Učitelji, še bolj pa učiteljice, so imeli imenitne sorodnike in veljavne znance. Ali ukrotili so se: življenje jih je ponižalo, obenem pa dovedlo do družabne zavesti. Ista pot kot vedno: nepriznanje pravic, poniževanje, zavest, združenje z onimi, ki so jim po manjvrednosti enaki, ponos, želja po uveljavljanju. Ne družijo jih z nižjimi človekoljubje in dobrotu, pač pa želja po obrambi; ne deluje v njih mistična pravičnost, pač pa naravna in družabna pravičnost.

Kakšen pa je vpliv in uspeh meščanskega vzgojevanja na ljudstvo? Zanimivi so otroci staršev, ki so živeli pred vojno v mestu, kjer so delali in služili, po vojni so se pa zaradi pomanjkanja dela vrnili v domačo vas, kjer se preživljajo z dnevnim delom; ti otroci so neuljudni, nagajivi, sovražni in uporni; čutijo podzavestno razliko med svojo proletarsko nevrednostjo in učiteljevo meščansko duševnostjo; učitelj izraža svojo pokvarjeno duševnost in nevoljo napram otroku s pogledom, besedo, tonom, vedenjem in palico.

Čim večja je razlika med duševnostjo revnega otroka in med duševnostjo meščanskega učitelja, ki se javlja v grobih oblikah, tem večje je sovraštvo, tem manjša pa je tudi nevarnost, da bi imela meščanska vzgoja vpliv na revnega otroka. Nevarnejši so brumni in ljubeznivi učitelji, ker se jim otroci ne upirajo in srkajo z njihovo prijaznostjo tudi njihovo naziranje. Ali nasprotstvo ljudstva in otrok do šole in vzgojiteljev je družabno in maščevanje je tudi družabno; zato ne morejo prepričati mržnje posamezni dobri in mehkobni učitelji. Čim večja bo družabna zavest ljudstva, tem bolj bo ločilo učitelja svoje duševnosti od učitelja z meščansko duševnostjo. Pri tem ne smemo misliti na

individualno naravo učitelja, otroka ali kakega človeka iz ljudstva; vedeti moramo in razlikovati, kdaj je otrok protiven iz razredne podzavesti ali iz patoloških vzrokov; to razliko pa moramo razumeti tudi pri učitelju in pri posameznem človeku iz ljudstva.

Razlika v naziranju je tudi vzrok, da je učitelj vzgajal in učil brez pravega cilja in brez metode, ki bi se prilegala kmetškemu in delavškemu otroku; učil je po vladnih učnih načrtih, in če teh ni poznal, je deloval brez smeri in brez reda; zakrknil je v načelih in metodah, pamet je okamenela.

Ali je vse izgubljeno? Kako naj bi se nekaj izgubilo, kar nikoli ni bilo? Ali naj se bojimo čudne vzgoje zadnjih let? Saj to ni vzgoja! Ta vzgoja prihaja iz kavarn in hotelov, ne pa iz zemlje, zato ne bo imela nikoli uspehov.

Grobost in sila meščanskega gospodarstva je učitelje izločila iz salona. Naj bodo veseli, zakaj blizu so razsvetljenju. Še malo, naj se potrudijo, in razsvetljenje jih bo rešilo propadajočega in nevrasteničnega naziranja in jih oblagodarilo z duševnostjo, ki jih bo usposobila za pravo vzgojno reformo. Ta duševnost bo prvi znak osebnosti novega vzgojitelja, spojitve vzgojitelja s pravo duševnostjo in življenjem otroka iz ljudstva pa bo prvi znak prave vzgojne reforme. Dokler ni v vzgojitelju take zavesti in razumevanja za duševnost ubogega otroka, je reforma le zunanja; javna vzgoja se je le preoblekla v drugo krilo.

Ali je mogoče, da bi postali učitelji že sedaj resnični ljudski učitelji? Učitelji so ljudje, ki opravljajo svoj posel, zato da si služijo kruh kot vsi drugi ljudje na svetu; nespametno bi bilo, da bi od njih zahtevali, da bi se kot propovedniki žrtvovali nekemu idealu; oni so povprečni ljudje kot drugi in ne morejo imeti proroškega duha, ki bi segal v bodočnost; živeli bodo v času in s časom si bodo spreminjali tudi naziranje. Učitelja bodočnosti si lahko le mislimo; posamezen učitelj, prežet z moralno nizkimi, ne bo mogel uspešno delovati, ker vzgojno delo bo moralo biti družabno, individualno delo pa bo ostalo vedno le individualno; nov učitelj bo mogoč le v prenovljeni družbi. Spremembe so že; te spremembe gibljejo tudi učitelji. Da bi se jih le zavedali! Gospodarske produkcije in gospodarskih odnosov ne moremo ne pospeševati ne ovirati; pač pa nam je mogoče, da spoznamo zakone vsega družabnega razvoja; in to spoznanje nam bo koristilo; brez družabne zavesti ni napredka. Učitelji čutijo družabne spremembe, naj jih tudi razumejo, naj se osvobodijo meščanskega naziranja, ki jih vara z upravičenostjo družabne neenakosti; spoznajo naj, da jih lahko reši trpke neenakosti le načelo splošne družabne enakosti; še-le ko bo enakost obsegala tudi kmeta, delavca in njiju otroke, bo obsegala tudi učitelja.

Učiteljski i školski pabirci

23. Zakon od 24. 12. 1925. n. 2300 proteže se i na osnovno učiteljstvo (ne samo na državno činovništvo), koji zakon govori o dignuću sa službe onih, koji su postali inkompatibilni (ne-vzdržljivi) radi njihova ponašanja napram političkim direktivama Vlade i radi njihovih izjava u uredu i izvan ovoga. U ovome odlučuje samo Ministarstvo; kr. Proveditorati će se

samo ograničiti na slučajne obrazložene predloge.

24. Učitelj, pokraj. natečaji biti će raspisani odsad u februaru mesto u marču, da se mogu natecati oni nastavnici koji su iste godine položili ispit, te da mogu uslediti imenovanja pre početka škol. godine. Idemo da vidimo.

25. Prednost premeštanja (na bolje, razumije se!) tvori okolnost učiteljeva, da je bila nje-

gova škola ukinuta, te da je članom religiozne općine i društva.

26. Novim Min. dekretom biti će dozvoljeno preći iz jedne vrsti škole na drugu (da uno ad altro ruolo), t. j. iz muške na žensku, iz mešovite na jednu ili drugu; jer i onako bit će ukinuti «ruoli». Dolazi se polagano ovako u tome na zakone bivše vladavine.

27. Ko nema 140 dana škole gubi pol godine na račun beriva i dobe za premeštanje.

28. Samo škole uredjene zakonom od g. 1911. «riordinate» ostaju takve, «riordinate» stalno. Sve druge su podložne promjenama svake godine prema broju polaznika.

29. Nema pravo na ikoju plaću i odštetu učitelj koji svojevrijedno bez dozvole oblasti zapustio školu, pa bilo ovo i u slučaju bolesti. — Do reaktiviranja se dolazi teško; to stoji do dobre volje škol. staratelja.

30. Dvogodišnje službovanje na istom mestu ne daje pravo na premeštanje; daje samo pravo jedva moliti premeštaj.

31. Ako više molitelja moli isto mesto, prednost ima onaj prema redu u natečajnom imeniku (graduatoria), te oni koji većma odgovaraju potrebama dotične škole (§ 52. Ordin. 5. 6. 1924.)

32. Učenici koji ne polaze javne škole moraju sa 14. godinom polagati ispit da budu otpušteni; a dužni su ispit ponoviti dokle god ga ne polože.

33. Učitelj (činovnik) premešten iz jednog na drugo službeno mesto spojena železnicom, mora se poslužiti železnice da mu budu povraćeni svi putni i prevoznici troškovi.

34. Prema §§ 42. 43. T. N. 22. XI. 1908. može biti činovnik, koji zapušta ured svojevrijedno,

smatran da se je odrekao (dimissionario) službe. No ova «volontarietà si riferisce al fatto dell'astensione dal servizio, di guisa che basta che tale fatto sia volontario, ossia non determinato da cause necessarie, per potersi dichiarar dimissionario l'impiegato, senza che occorra accertare la volontà dell'impiegato ad abbandonare l'impiego.» (Ovu važnu odluku držav. Veća — Consiglio di Stato — Sez. IV. 27. II. 1926. — prenosimo doslovnó.)

35. Odšteta prebivanja i kilometrina ide i osnovnim učiteljima koji sudeluju kao članovi ispitnoj komisiji izvan običajnog boravišta.

36. Povišice plaće koje sazrevaju u toku meseca počimaju prvog dana narednog meseca. (Min. Finan. 7. I. 1926.)

37. Učitelj valja da svojoj molbi za premeštanje priloži dozvolu (consenso) svoje nadležne oblasti za onu kamo moli, ako moli naime iz jedne škol. uprave (proveditorata) u drugu.

38. Pozivom na § 53. R. D. 30. XII. 1923. n. 2960 može (a ne mora) Škol. Uprava (Providitorat) u službu pozvati činovnika koji se bio odrekao službe ili bio umirovljen, kad to smatra u korist službe. Nema pak temeljitog razloga da dotičnik uloži priziv (utok) ako mu je bila molba odbita.

39. Glavna svrha § 7. R. D. L. 1. V. 1925. stoji u tome, da se premeštajima ujedini obitelj, približi supruge i decu, pa i pastorku. Šk. Staratelj ima prigodom premeštaja uzeti u obzir obiteljske i zdravstvene okolnosti učitelja.

40. Ne dozvoljava se ujedinjenje (abbinamento) dva različita razreda n. p. 5. i 6. razreda, koji spada nastavnom tečaju, na način da imadu oba razreda istu satnicu i istog učitelja. Ovo s razloga što imadu ova dva razreda posebnu obučnu svrhu.

PASIVA

Račun „Učiteljskega lista“ v letu 1925

AKTIVA

Tek. št.	L	c	L	c	Tek. št.	L	c	L	c
1. Tiskarni					1. Naročnina plaćana			217	20
a) plaćano za l. 1924	5300	—			2. Zveza:				
b) plaćano za l. 1925	4700	—			a) plaćala	20130	—		
c) dolg	7667	50	17667	50	b) prebitek iz l. 1924	73	45		
2. Urednikoma					c) ima plaćati	9644	85	29848	30
a) izplaćano	5456	80							
b) na dolgu	1150	20							
c) bolniško zavarovanje	542	35	7129	35					
3. Honorar sotrudnikom									
a) izplaćan	1438	10							
b) na dolgu za l. 1924	215	—							
c) na dolgu za l. 1925	695	—	2348	10					
4. Uprava									
a) upravnik (100 L za l. 1924)	700	—							
b) ekspedicija	930	—							
c) naslovi	600	—							
d) tek. račun poštno posl. izv.	164	10							
e) poštnina v znamkah	96	50							
f) pisarniške potrebsčine	145	40							
g) časopisi, knjige	164	65							
h) stroški obravn.	10	—							
i) drugi stroški v tiskarni	110	—	2920	65					
			30065	50				30065	50

PASIVA

Račun „Novega roda“ v letu 1925

AKTIVA

Tek. št.	L		L		Tek. št.	L		L	
		c		c			c		c
1. Tiskarna:					1. Tiskarna:				
a) plačano za l. 1924	8267	10			neplačana v l. 1924			8267	10
b) plačano za l. 1925	5232	90			2. Naročnina:				
c) neplač. za l. 1925	11497	10	24997	10	a) predplačana v l. 1924	842	—		
2. Uprava:					b) plačana v l. 1925	23181	95		
a) upravnik, plačano	2640	—			c) zastana	10417	—		
b) neplačano	240	—			d) v inozemstvu	560	—	35000	95
c) pisarniške potrebščine	37	30			3. Kavcija za puščice			40	—
d) korespondenca	102	60	3019	90	4. Primanjkljaj			2121	30
3. Razpošiljanje:									
a) poštni tekoči račun	400	30							
b) poštn. prenos v inozem.	158	—							
c) prevoz na pošto	40	—							
d) poštni predal	72	—							
e) razpošiljalni, plačano	770	—							
neplačano	75	—	1515	30					
4. Honorar:									
a) uredniku	1500	—							
b) pisateljem, plačano	1489	30							
c) neplačano	50	—							
d) slikarju	943	10							
e) klišaji	1028	55	5010	95					
5. Uredniški posli:									
a) mladinski spisi	46	—							
b) pomožno tisk. delo, pismon.	262	—							
c) rešilec ugank	59	50	367	50					
6. Naročnina:									
a) zastana za l. 1924	9916	60							
b) predplačana za l. 1926	602	—	10518	60					
			45429	35				45429	35

Socialna škoda alkoholizma

V l. 1925. so Angleži popili alkoholnih pijač za 315 milijonov funtov šterlingov. Za šolstvo, brezposelnost, starostno zavarovanje, zdravstvo, za vdove in sirote, pokojnine itd. je v istem času izdala Anglija 307 milijonov funtov. Torej še vedno 8 milijonov funtov manj kot pa je bilo izdatkov za alkohol.

V občini Gorje pri Bledu, ki ima 3300 prebivalcev, se je v letu 1925. potrošilo na pijači 2.044.197 D. V istem času je plačala ta občina davka 531.000 D. Torej se je potrosilo za alkoholne pijače približno štirikrat toliko denarja kakor so znašali vsi davki. Občina Gorje pa je gotovo manj zapita kot marsikatera naša občina. Zelo potrebno bi bilo napraviti tako statistiko tudi pri nas.

Pred vojno smo izdali Slovenci za opojne pijače vsako leto blizu 100 milijonov kron. Zemljiškega davka pa smo plačevali na leto kake 3 milijone kron. Torej smo izdali za alkohol tridesetkrat toliko kakor za zemljiški davek. Po vojni izdajamo za pijačo še več, ker se je alkoholizem še bolj razširil.

Že iz navedenih treh primerov vidimo, da so vsote, ki jih izdaja ljudstvo za opojne pijače, velikanski prostovoljni davek, ki visoko presega vse druge davke. Največje zlo alkoholi-

lizma pa ni, da se potroši za brezmejno pijančevanje toliko težko prisluženega denarja, ki bi se sicer lahko porabil v korist človeške družbe; temveč ker škoduje alkoholizem zdravju ljudstva in ga ovira v njegovem napredovanju.

Velikega pomena je torej protialkoholno gibanje in naravno je, če se zanimajo zanj že po vsem svetu. Posebno je razširjeno protialkoholno delo, ki je doseglo že lepe uspehe, v severnih državah Evrope in v Združenih državah Amerike. Tudi v Italiji je precej razširjeno treznostno gibanje. V Jugoslaviji imajo močne protialkoholne organizacije, pri nas Slovencih v Italiji pa čaka to prepotrebno delo delavcev.

Z alkoholnim vprašanjem se bavijo znanstveniki, vzgojitelji, narodni gospodarji, državni zbori in vlada. V nekaterih državah imajo v svojem programu alkoholno vprašanje tudi politične stranke. Geslo angleških unionistov je: »Močni postanete z združevanjem, z varčevanjem, z dobro higijeno in zlasti z zmernostjo. Avstrijski socialisti so svoj čas v protialkoholnem listu »Der Abstinenz« napovedali hud boj alkoholizmu. Švicarska »Katoliška zveza« intenzivno deluje za treznostno gibanje.

Kdor se poglobi v alkoholno vprašanje, vidi, da je večjega pomena za človeško družbo kot se zdi na prvi pogled. Mnogo, mnogo manj revščine bi bilo, če bi izginil alkoholizem, ki provroča neizmerno gospodarsko škodo. E. Laveley, belgijski sociolog in ekonom, je rekel,

da bi delavci v 20 letih lahko pokupili vse tvornice, v katerih delajo, če bi prihranili le one vsote denarja, ki ga izdajo za alkoholne pijače. Četudi so te besede pretirane, je vendar v njih veliko resnice. Največ zapijejo delavci in kmetje-delavci.

V Italiji se je izdalo pred vojno za alkoholne pijače letno 1700 milijonov, na Francoskem 3571 milijonov, v Švici 180 milijonov, na Angleškem 3400 milijonov, v Jugoslaviji pa se izda po vojni vsako leto za alkohol 4202 milijona dinarjev.

Vsi ti milijoni, ki se potrosijo v raznih državah za alkohol, so pa le malenkost v primeri z velikanskim številom degenerirancev, hudo delcev, blaznikov in prostitutk, ki jih daruje vsako leto alkohol človeški družbi. Če bi delali vsi oni, ki so radi alkohola v bolnišnicah, blaznicah in ječah ali so sicer vsled zlorabe alkohola nezmožni vršiti koristno delo, za koliko bi se dvignilo premoženje družbe! Koliko dragih blaznic, ječ in bolnišnic bi manj vzdrževali! In koliko bi se lahko zboljšalo revnim slojem današnje težko življenja!

Pri nas je zapravljanje in pijančevanje skoraj vedno eno in isto. Kdor pri nas zapravlja, zapravlja v pijači in za pijačo. L. 1909. je bilo v ljubljanskem sodnem okraju 113 zapravljalcev pod skrbstvom; od teh en sam ni bil pijanec. V tem številu so bili le zapravljalci, ki so kaj imeli in jih je bilo vredno preklicati. Koliko je pa bilo takih pijancev, ki vničujejo duševno in telesno dobrobit svoje družine, za katere pa zakon ne zahteva, da se denejo pod kuratelo, ker nimajo premoženja in žive le od dela.

Prihodnost ima le zmerno ljudstvo; ljudstvo pa, kateremu alkohol slabi in vničuje duševne in telesne moči, mora v boju za obstanek podleči. Velika prednost Združenih držav pred Evropo je v tem, da je bila v Združenih državah abstinenca že od nekdaj bolj razširjena kot v Evropi. Vsled zdržnosti je ameriški delavec previden, pazljiv, spreten, delaven in vsled tega je lahko bolje plačan kot evropski in njegovi izdelki lahko konkurirajo z evropskimi. Ako zavzamejo Združene države prvo mesto v trgovini in industriji, so dosegle to vsled treznosti ameriškega delavstva in vsled delavnosti ameriških možgan, ki jih ne zastrupljajo z alkoholom. Industrija se naglo razvija in njen nagel razvoj zahteva civiliziranega in duševno prožnega delavca. Tak pa more biti samo, če živi trezno in ga alkohol ne ovira v njegovem duševnem in tehničnem izpopolnjevanju.

Alkoholizem najbolj škoduje revnim slojem, kajti poleg družega je tudi največja ovira in največji škodljivec organiziranja. Če pomislimo, da je zboljšanje plač, zmanjšanje delovnega časa in razni socialni zakoni zlasti sad proletarske solidarnosti, je lahko razumeti, koliko škode provzroča zloraba opojnih pijač najrevnejšim.

Največ ljudi, nad 90%, je delavcev in kmetov-delavcev. In ker je med temi alkoholizem najbolj razširjen, lahko rečemo, da največ ljudi ovira alkohol, da se ne morejo gospodarsko in moralno dvigniti. Vsled tega bi se morali za alkoholno vprašanje zainteresirati zlasti delavci in kmetje-delavci, toda njihove organizacije nimajo nič ali prav malo smisla za treznostno gibanje. (Dalje.)

Feljton

Stano Kosovel: Balzac

(Nadaljevanje.)

Da bi pokrtil primankljaje in plačal dolgove, je Balzac kupil tiskarno. Vodstvo tekočih poslov je prepustil faktorju, sam pa je prevzel knjigovodstvo. Ampak v dveh letih je prišel na boben. Dolgovi so, mesto da bi se skrčili, poskočili na 113 tisoč frankov, aktiva pa so znašala komaj 67 tisoč frankov. Hoteč se izogniti pretečemu polomu, je Balzac poiskal novega družabnika in je ustanovil poleg tiskarne še tvornico za vliivanje črk. Uspeh je bil efemeran. Družabnik je Balzaca kmalu ostavil in pisatelj je stal pred bankrotom. Rešila ga je samo podpora matere in denarna pomoč de Bernyjeve, ki mu je dala na razpolago 47 tisoč frankov.

Prišedši do zaključka, da s tem podjetjem ne bo sreče, je Balzac opustil tiskarno in li-varno za črke ter se je odpravil v Bretagno k prijateljem, da si okrepi zdravje. Ko se je vrnil v Pariz, je izšla njegova prva knjiga pod pravim imenom. Bil je to historični roman «Chouans», kateremu je v razmeroma kratkem času sledilo delo, ki je imelo naravnost škandalen uspeh — «Fiziologija zakonskega življenja». Ta knjiga je odprla Balzacu pot do vseih pariških revij in časopisov.

De Bernyjeva je stala ves ta čas Balzacu zvesta ob strani. Kadar je prišla iz okolice v Pariz, je obiskala Balzaca, čitala ž njim napisana dela in se razgovarjala ž njim o načrtih. Balzacova surova čutnost se je na ta način

nekoliko ublažila. De Bernyjeva mu je pokazala ženski ideal, ki se večkrat pojavlja v Balzacovih spisih. Dala mu je pobudo za lik gospe de Mortsaufove v romanu «Lilija v dolini» (Le Lys dans la Vallée). Na podlagi življenjskih izkustev z de Bernyjevo je Balzac zapisal besede: «V poznejših letih ljubimo ženo v ženski, dočim ljubimo v prvi vrsti ljubezni vse, kar je na nji. Žena, otroci, njen dom, njeni opravki — vse to postane naša last; njena nesreča je naša največja nesreča, njeno pohištvo in obleko imamo tako radi kakor lastne reči, in če ji poide vreča zrnja, se čutimo bolj prizadeti kot če bi sami prišli ob denar.»

«Samo zadnja ljubezen ženske more utešiti prvo ljubezen moškega». Ta Balzacov izrek se nedvomno nanaša na gospo de Bernyjevo. V romanu «Lilija v dolini» čitamo n. pr., da je imela Mme de Mortsauf, «telo, ki je pripadalo sveti družbi Saint-Martin». Učenci tega filozofa so se pečali s špekulacijami mističnega iluminizma. De Bernyjeva je nedvomno vplivala na Balzaca tudi v zmislu, da so pisatelju prevladovala mistična nagnenja.

V poznejših letih, ko je stal že čisto blizu von Hanski, omenja Balzac v nekem pismu iz leta 1833. gospo de Bernyjevo na sledeči način: «Moj Bog! To, kar hočete Vi, hočem tudi jaz. Midva (Balzac in von Hanska) imava iste želje, iste skrbi. Tare naju ista bojazen, isti ponos naju navdaja. Ne morem si predstavljati ljubezni drugače kakor na ta način, da je večna, da traja do konca življenja. Če zahtevate, zločim že jutri svoje pero, da ne bo nobena druga ženska vedela, kaj mislim in čutim. Samo za di-

lecto prošim odpušćanja. Ona bo v kratkem 58 let stara. Oh, vzemite, sprejmite vsa moja čuvstva in jih ohranite kakor zaklad!»

Oktobra 1834. se izraža o Dilecti: «Skrbi so jo preobrazile in izzele. Moje nagnenje do nje pa se je podvojilo.»

L. 1835. se je de Bernyjeva ločila od svojega moža, sodnijskim potom. Umaknila se je v samoto, in je zapustila svojega varovanca. Ljubzensko razmerje z Balzacom se je tedaj izpremenilo v prijateljstvo, ki je trajalo do Dilectine smrti. Brala je korekture Balzacovih del in mu vodila korespondenco.

Julija 1836. je de Bernyjeva umrla v Boulo-

niereju pri Neumorsu. Balzac se ni utegnil niti poslojiti od nje, ker je izrazila željo, naj bi se sestra šele po njeni bolezni. Ob smrti Dilecte beleži Balzac: «Bil bi krivičen, če bi ne priznal, da me je od l. 1823. do 1833. podpiral v boju pravi angel. Gospa de Bernyjeva je bila, dasi omožena, zame nekaka boginja. Bila mi je mati, svetovalka, prijateljica. Napravila je iz mene pisatelja, izpilila je moj okus, jokala se je in se smejala z mano kot sestra. Brez nje bi bil moral umreti. Z angelsko dobroto je skrbela zame. Spomin nanjo igra v mojem življenju veliko vlogo; Dilecta je neizbrisno vtisnjena vanj.» (Dalje.)

Razno

Nova škola. Današnjo italij. školu pretežno oduševlja novo uverjenje (ideja), koja će obnoviti svest naroda. Imade protivnika, koji zahtevaju slobodu obuke, ali ovi imadu dužnost ostaviti školu pre nego ih takne nemilosrdno zakon.

Škola ne sme da bude agnostična; ako bi bila apolitička, zapustila bi narodni život.

Naglim škol. promenama, reformama, zakonima nije moglo uslediti hitro preobraženje duša učiteljskih, koji ne mogu još sve razumeti. Nije dovoljno da učiteljstvo vrši nove odredbe; ono mora naprotiv obnoviti svoju kulturu i svoj unutrašnji (duševni) život, pa da postane apostol lepote i dobrote.

Novi programi i reforme (školske) iza dve godine uporabe i iskustva prihvaćeni su jednodušnom hvalom. Ali za ove programe valja da se uzme u račun (obzir) duh učiteljstva, koje mora da razeme da valja podučavati malo ali dobro. (Izjave Min. Fedele.)

«**La scuola fascista**», glasilo faš. učiteljev, izhajajuće v Rimu, prinaša z ozirom na vest od odpušćenju nefašistovskega učiteljstva, sledeća razmotrivanja: «Za nas je vprašanje sledeće: vsled novega pojma o državi in vsled nove vzgojne in duhovne orijentacije škole ne morejo sovražniki režima ostati brez nesporezumljenj in nevarnosti v šoli. Če more kak antifašist uradnik v katerokoli državni upravi vršiti kako ponižno službu, ni to na nikak način mogoče učitelju.

Učitelj mora dati šoli već kot golo ročno in mehanično delo, mora dati **svojo dušo**: in kadar ni ta v skladu in soglasju z novimi pravci, ne more roditi drugačnih kot strupenih sadov za Narod in Fašizam.

Učno ministarstvo bo dokazalo z dejanji, o tem ne dvomimo, da je čutilo to potrebo, pravzaprav ta fašistovski ukaz, ki hoče, da se nova škola osvobodi vsaj svojih odkritih sovražnikov, da bo rešen duh Fašistovske Revolucije.»

V glasilu šols. skrbstva «La Scuola al Confine» čitamo to le izjavo: Poslancu Besednjaku, ki je trdil, da je tržaški šols. proveditor pritiskal ali pustil pritiskati na učiteljstvo, naj bi se ne vpisalo v druga udruženja kot v A. N. I. F., je Njegova Ekselencija minister odločno in nedvoumno odgovoril, sklicevaje se na čisto in preprosto resnico, da ni tržaški proveditor nikdar pritiskal, niti dovolil pritiskati, kakor se je bil pritožil posl. Besednjak.

Pokojnine. Učitelj ima pravico do pokojnine po 24. letih, 6 mesecih in 1. dnevu efektivne službe.

Če je postal nesposoben za službo vsled poškodb v službovanju (rane ali podobno) ima pravico do takozvane privilegirane pokojnine. Kdor je služboval manj kot 25 in več kot 10 let, ima pravico do enkratne odpravnine in sicer:

a) če je postal nesposoben za službovanje radi bolezni;

b) če je odslovljen radi pedagoške nesposobnosti;

c) če je imenovan na srednje šole.

Pri tem ne pride v poštev, ali je kdo služboval v občinskih ali državnih osnovnih šolah.

Prošnje se vlagajo potom župana na pokrajinski šolski urad. Obenem je treba obvestiti generalno ravnateljstvo v Rimu (Direzione gen. degli Istituti di Previdenza) s tem, da se predloži potrdilo županstva o vloženi prošnji.

Kdor je odslovljen po novem zakonu o skrbenju uradništva, ima pravico do pokojnine, če je služboval vsaj 15 let.

Spomenik t. Liculu je bil odkrit na pokopališču v Roču 18. julija.

Ob tej priliki so orožniki ustavili t. Šepića in njegovega sina radi domneve, da propagirata prestop v pravoslavje. Prizadeta sta bila izpuščena, ker se je izkazalo, da nista propagirala pravoslavja.

Bez jedinstvenog zakona. Jugoslavija još nema jednog jedinstavog škol. zakona za čitavu državu, pa zato i nema tu jedinstvenog uređivanja. Dočim srpski stari zakon (još i danas u kreposti) garantuje učiteljstvu stalnost mesta i službe, to ne predviđeva stari škol. zakon za Hrvatsku, Slavoniju i Srem. — Ovo dodje u dobro Ministru Prosvete St. Radiću, koji je u zadnja četiri meseca premestio u spomenutim pokrajima ništa manje nego 28 škol. nadzornika i 625 učitelja.

Izšle so knjige: Oče budi volja tvoja, spisal Ivan Pregelj, risbe od S. Šantla. Povest opisuje Istro v polpretekli dobi. Cena 3.50 L. — Rad i oreha, spisal Dragotin Vodopivec. Trodejanka za ljudske odre. Cena 3 L. — Slovenski pritrkovavec, spisal Ivan Mercina. Knjiga je navodilo za pritrkovanje cerkvenih zvonov. Cena 8 L. — Zadnji dnevi velikega mučenika, povest iz misij. delovanja v severni Ameriki. Spisal B. Franko, ilustriral Milko Bambič. L. 4. Vse knjige je izdala Katol. knjižarna v Gorici, via Carducci 2. Dobe se tudi v Trstu v knjižarni Štoka.

POZIV. Učiteljstvo, ki je dobilo poziv, naj predloži prošnje za pripuščanje k skušnjam iz italijanščine, pozivamo, naj to stori čim prej. Vodstvo.